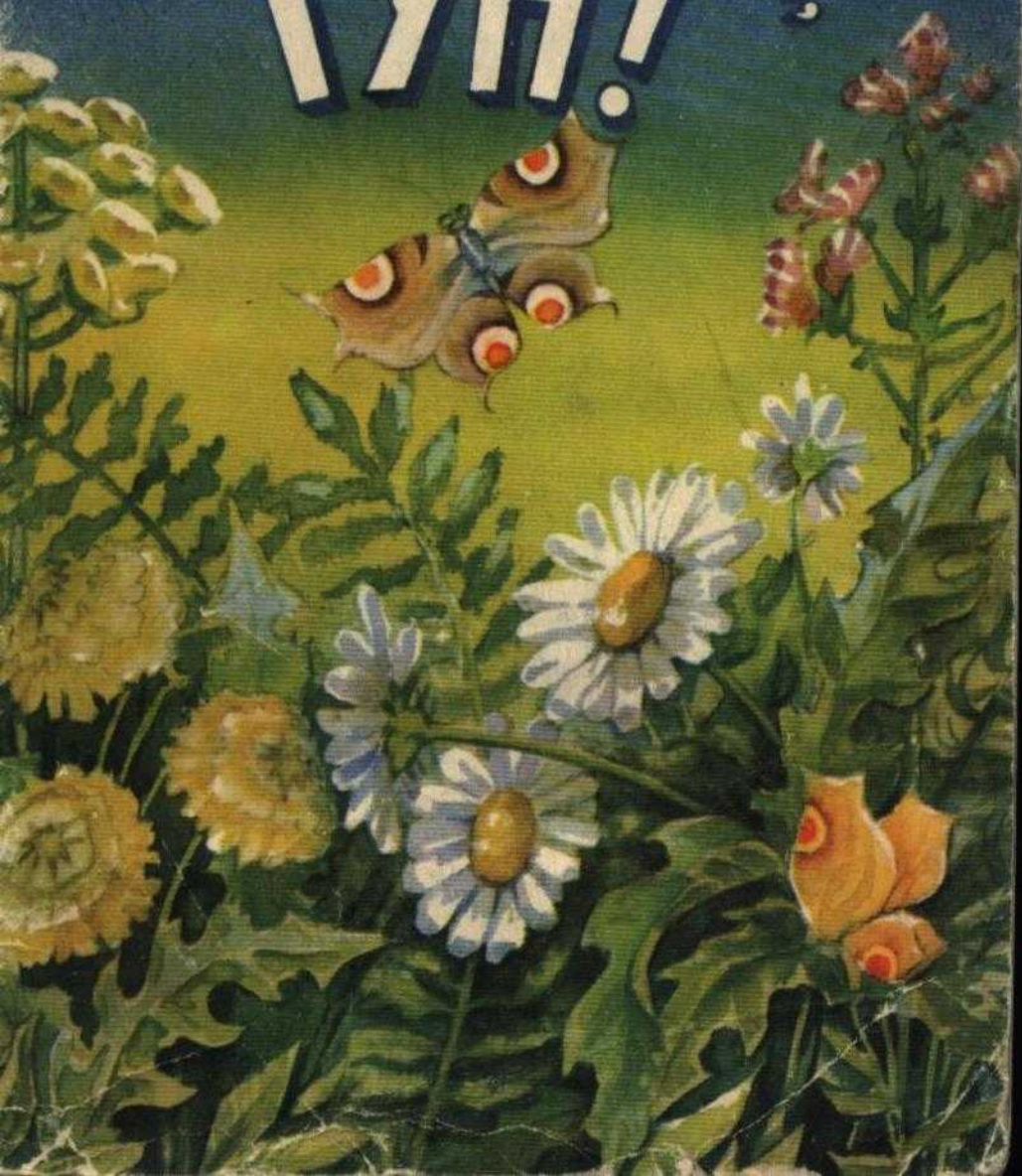

Мина Көсә

САБАНСЭЭРСЫН,
ГҮН!

МИНА КӨСӘ

САБАНСЭЭРСЫН, ГҮН!

Пеегләр

АРХИВ
СТЕПАНА КУРОГЛО

Кишинев
Литература артистикә
1990

ГҮНЕШ, ГҮНЕШ

Гүнеш, гүнеш —
Молдовада,
Гүнеш, гүнеш —
Ўзлермиздә!
О йысыдэр
Тарафымы
Хем да бакэр
Жаннармызы.
Битмәз онун
Сарп йалпаклыы,
Хализ боллу
Да ийликлии —
Екмек пишсин
Мераларда,
Алма гүлсүн
Башчаларда,
Кушлар чалсын
Фиданнарда...
Гүнеш, гүнеш —
Молдовада,
Гүнеш, гүнеш —
Жаннармызда!

GAGAUZ MILLI ARHIVI

№ 1149

CENTRUL DE CERCETĂRI
ȘTIINȚIFICE AL GAGAUZILOR

НИЦ ГАГАУЗИИ

ИМ. М.В. МАРУНЕВИЧ

САБАНСЭЭРСЫН, ГҮН!

Сабансээрсин, гүн,
Наши гетирдин
Кызчааза,
Чожужаа?
Сән баашла гүлүш
Хем ойун, хем иш.
Сән баашла достлуу,
Сарл та уйгуннуу —
Севинсин кардаш,
Хем да кызкардаш,
Севинсин ана,
Севинсин боба
Хем да ихтәрлар,
Мали-дәдулар!

ТАРАК ГИБИ

Тарак гиби
Хороз ибии —
Дишләр сиври
Хем да ийри.

Бениз пембä
Конмуш ибää —
Кäмил дурэр,
Севиндирер
Кызы-чожуу,
Хербир бонжуу.

БОЗУК УЙКУ

Уйкуму кести
Хорозун сеси —
Даптуру гелдим,
Пак чимдиклендим.

Ах, хороз, хороз,
Дäärдим чок бän «сус»
Уйкумда татлы,
Шу сабаа каршы.

Бозулду уйкум
(Еркеннää олду) —
Хорозун сеси
Калдырды бени.

БУЖАК ТОПРААМЫЗ

Магнит гиби
Чекер бени
Хер заманда
Түрлү ердән
Ана топраам,
Паасыз Бужаам:
Онда беним
Ачык кефим,
Солуум кенди
Ону билди.

ГҮН ДУУАРКАН

Тутушмуш тә гүн дуусу
Капламыш йарым гөкү,
Севинер долай она:
Бу бойа гөзәл дурар!

Не түркү чалэр кушлар
Гөзели гөзәл хава,
Севинер топрак кенди,
Ани гүн йалпак бакты.

Тә сабаа хализ олду,
Хепси, хепси уйанды.
Баарышэрлар кузулар —
Оннары дойурсуннар.

ЧИЙДЕМ ✓

Чийдем, чийдем, бак бана,
Не синмишин сән даада?
Каар артык кайбележек,
Гүн ери йысыдажэк.

Чийдем, чийдем, гел бана,
Пек сыжак авужума —
Бән сени йысыдажам,
Кызкардашыма вержам.

ЛҮЗГӀР

ЛүзгӀр гелди, дири,
Өтер чанжаз гиби,
Саллээр сачлармызы
Хем гыдыклээр бизи —

Сансын ичи онун
Шакайлан кӀр долу,
Да о истеер бизӀ
Түрлү шенник дүзмӀӀ.

ИЛКҖАЗ ГҮНҮ

Отчаз гүлүмсеер чайырда,
Кузу ерлешмиш чимендә.
Оннар сыжакта севинер,
Илкйаз пек ачан гүлүмсеер.
Гөктә севинер турналар,
Гелмиш бүүн Бужаа ангылар.
Алан ушаклар топлашмыш,
Битмәз ойун гиришмиш.
Шенник не кайнээр, кабарэр —
Илкйаз тә бөлә анылэр!

САН, ЛҮЛӘКА!

Сән, лүләка, сән, лүләка,
Дүшүнерсин не бакаркан
Бүүн хошлу үзүмүзә,
Шенникчи үреемизә?

Беким, деерсин не замандыр,
Илкйаза ачан кокардыр
Чичеклиин кескиннинә,
Сефалыын дериннинә?

Сән, лүләка, сән, лүләка,
Дүшүнерсин не ачаркан —
Мететмәә бу вакыды,
Ани шен илкйаз ады?

ИЛКҖАЗЫН СЕФАЛЫ

Солумаа хавезли
Тә илкҗаз чекетти —
Сансын деер: гел бана!
Йалварэр: кач бана!

О истеер гөстерсин,
Гөзеллии мететсин:
Ки бүүмүш чименжик,
Чичекләр гержижик,

Фиданнар ачмышлар,
Не хаса дартмышлар —
Бу илкҗаз гөзеллии
Хем да бүүк та шеннии!

ИЛКҖАЗ ГӨЗЕЛЛИИ

Илкҗаз, илкҗаз,
Бир сарп кушчааз, —
Гелдин хызлы,
Заман паалы!
Не чок иилик
Хем илинник
Вар бүүн сендә,
Гөзеллииндә!
Не шенсин сән,
Илкҗаз заман,
Түркү, түркү,
Не чок түрлү!
Чичек, чичек,
Гөзәл не пек
Башча долду,
Кәмил олду!

ЧАЛЫШКАН ЙААМУР

Геженин бир вакыды,
Пенчерейӓ ким урду
Да бени уйандырды,
Бир фасыл бана гелди?

О-са йаамур ойнашэр,
Пенчерейи чок йыкээр
Сансын истеер еркенӓӓ
Татлы лафы ишитмӓӓ,

Ани ери кандырды,
Чичеклери сулады,
Ӗртӓйӓ йалабытты,
Ӗрдежи севиндирди.

ГЕЖА БУЛУТ

Уклү булут,
Буура гиби,
Кайэр, кайэр.
Дамна-дамна,
Шака гиби,
Сужаз атэр.
Көрпә чичек
Гөзлерини
Йыкээр, йыкээр.
Ирак йылдыз
Олмуш майыл
Чичәә бакэр.
Илин булут,
Шака гиби,
Гүлер, гүлер...

САЧАК КУШУ

Йазы-кышы
Сачак кушу
Түркү чалэр,
Пелтек чалэр:
Түркү хепбир
Өтер «чив-чив».
Сансын баалы
Бажаклары,
Да хоп, салт хоп,
Атлээр о чок —
Ба аачларда,
Ба сачакта,
Ба капуда,
Кәр хайатта.

ЙААМУР-МУСААФИР

Тез шен йаамур гелир,
Ниждир мусаафир,
Да пенчерелерә
Тык-тык урэр өлә,
Сансын о ичери
Истээр гирмәә кенди!
Ах, сән, йаамур йазда,
Уулен заманында,
Сән нәндан копуштун
Бизим бу тарафа,
Кызгын калан Буҗаа,
Паасыз олан бонжаа?..
...Хелал йаамур гечти,
Шаш-беш бизи етти:
Бүүк хор башчамызда
Кушлар курду орда,
Гөлдә са карт өрдек
Не чырпынарды пек!

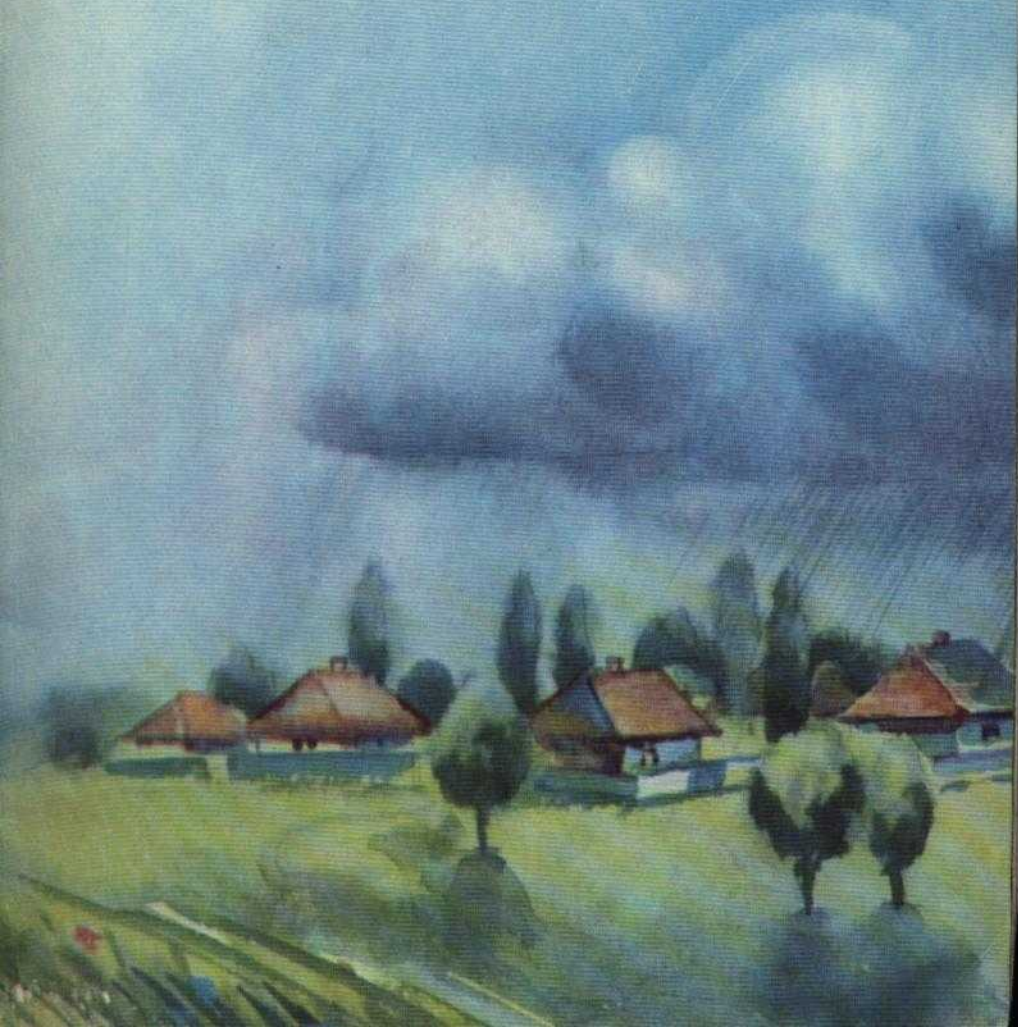

ЙААМУР

Йаамур чисеер,
Чичаа йыкээр —
Гүлсүн үзү
Хем да гөзү.

Йаамур чисеер,
Кушу сулээр
Фырын йазда
Топраамызда.

Йаамур чисеер —
Исла гелер
Кыржылара,
Папшойлара.

КАУШ

Эх, кауш, сән кауш,
Сачларын пек йанмыш,
Ама сарптыр сесин,
Сән бизи шеннеттин —

Хер бирини күчүктән,
Ким бүүдү Буджакта,
Пек жөмерт топракта,
Гүр өтән сесиндә!

✓ ДАДУ СЕВИНЕР

Дәду бакынэр
Мера ичиндә,
Йаваш гезинер
Бастон елиндә.

Дәду севинер
Олмуш екиннәә —
Олса колайы
Гиришсин бичмәә...

✓ ГЫЖЫ, ГЫЖЫ, КЕМЕНӘ!

Гыжы, гыжы, кемеңә,
Дәду гитти дерменә —
Орада унжааз йапмаа
Хем шака да аннатмаа.

Бир шака, ики шака —
Ун гелер, ака-ака,
Бир да, бак, чувал долу —
Дәду хоп, евә конду.

Бабу не пек алатлээр,
Лалангы хызлы йанэр
Буйурсун, ким аач калды, 1149
Дәду-бабуу севди.

GAGAUZ MILLI ARHIVI
№ 1149
«CENTRUL DE CERCETĂRI
ȘTIINȚIFICE AL GAGAUZIEI»
НИЦ ГАГАУЗИИ
им. М.В. МАРУНЕВИЧ

КУШАК

Кушак гөкә калкып,
Узун кораф даадэр,
Көпрү гиби саркып,
Канат ерә какэр.

Ушак чичек алып,
Кушаа ел узадэр
Да о, чичәә атып,
Гержәә сызгы* баашлээр...

* Сызгы — русча: штрих.

ЕМИШ

Емиш, емиш
Бужак вермиш
Жомерт йазда
Хем да гүздә!
Ким датмамыш,
Ким имемиш
Быкынжак таа
Гүн Бужакта,—
Доору билсин,
О танысы:
Йок бал ондан паалы
Хем таа да пек татлы!

ЙАЗЫН

Гүнеш бакэр йалпак,
Ерә конэр сыжак,
Кызмыш ер коор гиби —
Сыжактыр хай гиди!

Дережитә казлар,
Не черпынар оннар —
Сансын ойун орда
Хем да шака болдан!

СУУДУН ШАКАЛАРЫ

Булунуп гөл бойунда,
Чок узун бир кулакта,
Сүүт даатмыш сачларыны,
О алтын пүскүллерни.

Да суда не йыканэр
Хем да сарп та салланэр,
Сансын гөл сужазында
Фокус кәр йапэр йазда!

ЖЫВЫРЛИНГАНЫН ТҮРКҮСҮ

Үст каты ерин
Бүүн сыжакланмыш,
Сансын о дерин
Пек чок солумуш.

Бүү гиби үстү
Дүз ара олмуш —
Илкйаз гүнү
Кырлары сармыш.

Жывырлинга да
Не түркү чалэр,
Саркына гөктә,
Мерайа чаарэр.

КАРА ТОПРАК

Бизим Бужак —
Кара топрак
Беслеер бизи,
Север бизи
Ана гиби
Паасыз дейни.

Бизим Бужак
Кара топрак,
Хализ масал,
Чыртма-кавал —
Шенник ичин,
Хошлук бизим.

ЖӨМӨРТ МОЛДОВАДА

Хер йаз биздä,
Молдовада,
Дөкер сыжаа,
Опер чичää,
Шенник беслеер,
Узүм баашлээр
Түрлү ушаа,
Түрлү куша.

Хер йаз биздä,
Молдовада,
Севиндири
Пионери —
Ватандашы,
Ий кардашы.

**ЙАША САН,
ЙАЗ ЗАМАН!**

Йаша,
Сыжак заман,
Йазда олан!
Йаша
Бүүк илинниклән,
Куш сеслериннән!
Йаша
Сусмаз даайыннан,
Раатлы гөлүннән!
Йаша
Динмәз йардымнан,
Каави достлуклан!
Йаша
Битмәз ойуннан,
Ачык шенниклән!

ГҮНДӨНДҮ

Тә гүндөндү ийлмиш,
Артык ерә диймиш:
Бүүк тепсиси кенди
Ұктән ашаа чекти.

Не пек ийри тенә
Вар чок бу тепсидә!
Ама сыжак, белли,
Ону да гевретти.

✓ СЫЖАК

Олмалы, сакланды
Лүзгержик чукурда —
Сериннии, олмалы,
Булажэк орада.
Пек йакэр орталы
Кәр аазын куруду,
Шу Бужаан сыжаклы
Чок башак каурду!

КЕЧИ СЕСИ

Кечинин сеси кескин,
Нижә чан врыннээр кенди,
Айкырлээр кәр чайыры
Хем дерин кулаклары.

Бир чыртма ону гечмәз,
Кимсей да бөлә баармаз.
Ай, кечи, кескин сесли,
Дилини ким биледи?!

ЛҮЗГӘР КОПУШӘР...

Тә лүзгәр копушәр
Генә брой* качынмаа,
Не ськлык кьврадәр —
Кендини мететmäя.

— Нәнда, йа, канадын,
О бизи тез алсын,
Варалым ойнамаа,
Чок шака топламаа?

Тә лүзгәр копушәр
Генә брой качынмаа,
Нәндән кувет буләр
Булуду итирmäя?!

* Б р о й — русча: вольно, беззаботно.

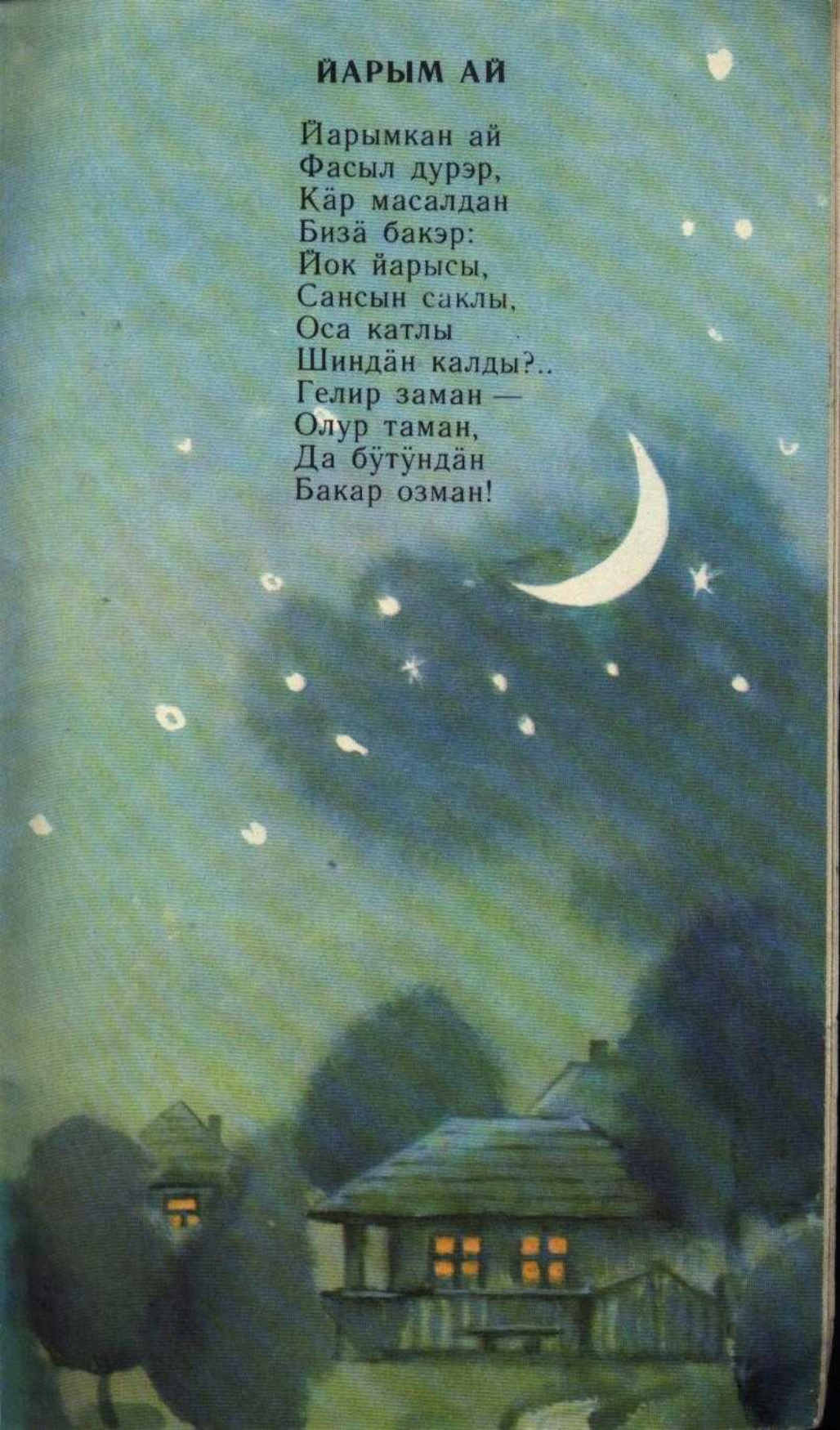
КАРА БУЛУТ

Кара булут чок йаш дөкмүш,
Ама топраа о севиндирмиш:
Хализ алтын паада
Бөлә йаамур йазда!

Кара булут забуннамыш —
Илин, бийаз артык олмуш.
Лүзгәр йоллээр ону ираа,
Ки генә тез олсун кара.

ЙАРЫМ АЙ

Йарымкан ай
Фасыл дурэр,
Кәр масалдан
Бизә бакәр:
Йок йарысы,
Сансын саклы,
Оса катлы
Шиндән калды?..
Гелир заман —
Олур таман,
Да бүтүндән
Бакар озман!

САНСЫН ЗААБИТ

Коч дикленер чайырда,
Сансын заабит сүрүдә,
Бойнуз-бургу вар онда,
Каба йорган-сыртында.

Чождуун екмек елиндә,
Ниеди дериндә:
Гидер кочу денемәә.
Ону үрекчә сөкмәә.

Федос түркү да баашлээр —
Бүтүн үреклән чалэр,—
Батал ку коч севинсин,
Баашыш тез о да версин:

— Буйур таазә екмежи,
Баашла, паалым, йорганжы,
Сыжак тутан чорапчы,
Кәмил да елдивенжи.

Батал кочу ишлемиш,
О кайыллаа чекилмиш,
Ки йапажэк илкйазда,
Олсун сабур Федоста.

ЖАНЫМ АЖЫДЫ...

Коркан тавшан
Качты бендән —
Баа ичндән
Даа ичинә.

Не бүүк корку
Тугту ону:
Ачан гөрдү —
Бирдән үрктү!

Олур, үрәә
Дүйләр, дүйләр —
Коркак тавшан
Кахырланар.

Пек ажыды
Она жаным:
О салт кимдән
Хич коркмады?

ТАЗЫ

Тазы, тазы,
Ери казы,
Зерә тавшан
Качты чоктан!

Серин даада
Сыклык чалар
Тавшан кенди,
Ки ий кефи.

КЕДИ БАЖАДА

Сармашмыш бизим кеди
Сыжак бажайа кенди,
Узанмыш балык гиби —
О хализ раатлаа гирди.

Динненер о йастыксыз,
Гевшемäа север сессиз.
Не фасыл дурэр бөлä —
Бажада кеди гөрмäа!

КАРЫМЖАНЫН ИШИ

Карымжа качынэр,
Тер-су ондан дамнээр
О чалышэр кызгын,
Имäа олсун кышын.

Карымжа ишинä,
Онун кардашлыына
Бән шапка чыкарэрым,
Гениш хатыр гүдерим.

МАСАЛ ДУУМАСЫ

Уфлеер лүзгәр —
Айаз бүүйәр.
Дерә донмуш,
Кемик олмуш.
Ушак ойнээр,
Хызлы кайяр.
Салт каар гелмәз,
Ерә конмаз —
Дуусун күртүн
Түрлү-түрлү:
Нижә күркләр
Гагаузда,
Нижә масал
Инсаннарда.

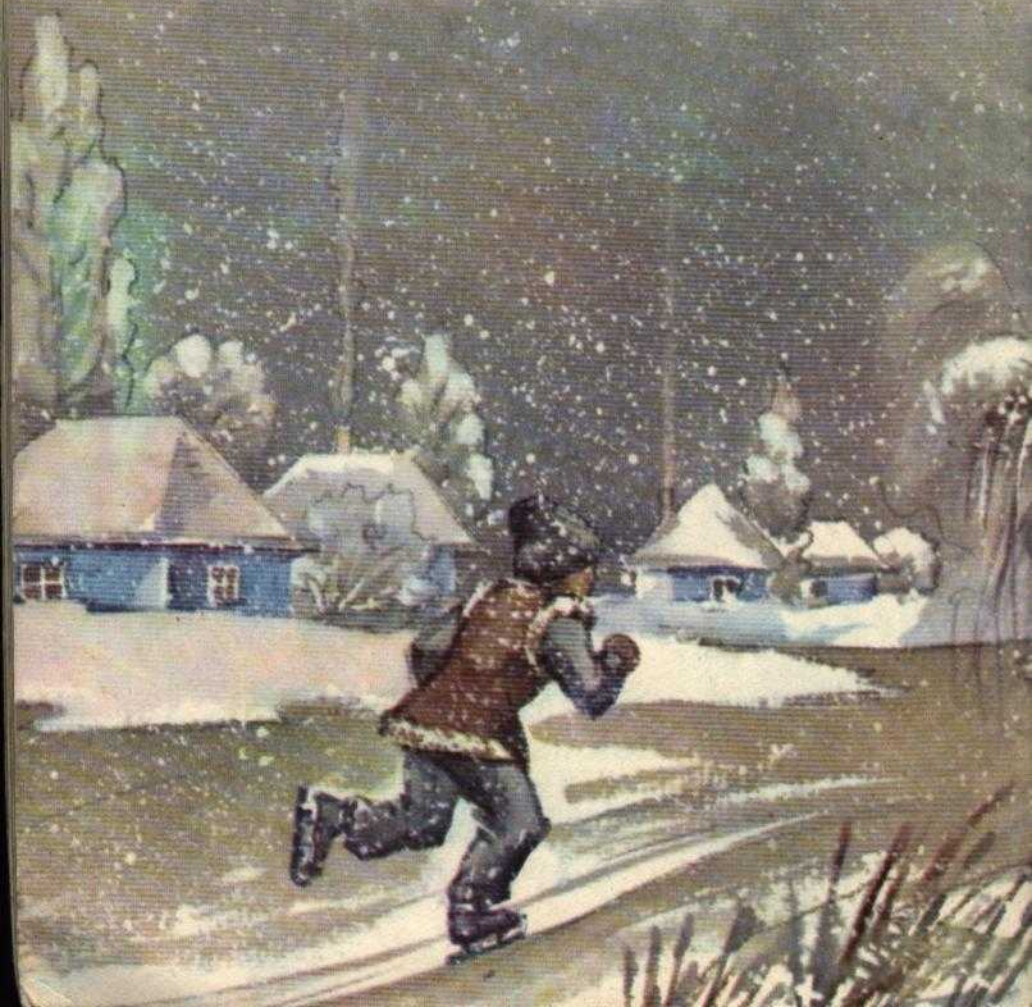
КААРЖАЗ

Памук гиби
Кааржаз учәр,
Бизим ери
Суукта буләр.

Онун изи
Пам-пак оләр
Хем да бизи
Сокаа чаарәр.

АЙАЗ

Гежә не саар олмуш,
Сансын уйукламыш.
Белли, ани ону
Айаз четин сыкты:
Не кыпырты,
Не чытырты —
Салт карт айаз
Йакэр доймаз,
Чыплак ери
Йарыр кенди.
Салт йылдызлар ондан
Корку билмәз, инан:
Күчүлтмезләр шафкы,
Ани гөкү ачты!

КЫШЫН

Түүжээз гиби
Учэр кааржаз.
Конуп ерә,
Йапэр тозчаз...

Фена лүзгәр
Титси хашлар.
Кулаа чекип,
Сыклык чалар.

Үсек дирек
Дүзәр түркү,
Каба күртүн
Гиимиш күркү.

Калын шишә
Олмуш дерә.
Масал сапмыш
Куйту ерә.

Куру айаз
Шака билмәз:
Күсү тутуп,
Колай дөнмәз!..

АНА УЙКУСУЗЛУУ

Гүнеш сакланды,
Учту-каушту.
Чичек динненер,
Фидан уйуклээр.

Салт маму дурмаз,
О таа динненмәз.

Йатты тауклар
Хем дик хорозлар.
Долай динненер,
Татлы дүш гөрер.

Салт маму дурмаз,
О таа динненмәз.

Гүн евләды

Гүн евләдына
Чаләр түркүжүк —
Олсун ки ондан
Каави бир чожук.

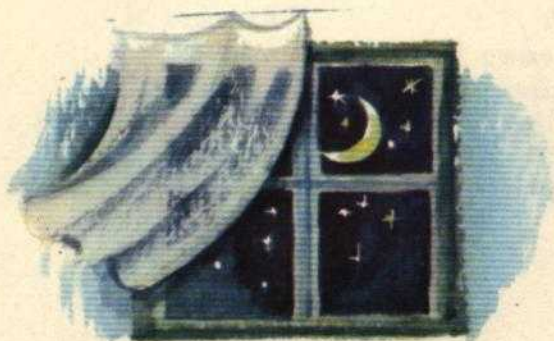

✓ УЙКУ ТҮРКҮСҮ

Нани-нани, кызчаазым,
Сарп гөзәл шу кушчаазым,
Сармашәр уйку сана,
Конду гежә тавана.

Ко уйкун олсун татлы,
Нижә питалар баллы,
Йылдызлар өпсүн сени —
Анныны хем гөзлерни.

Нани-нани, кызчаазым,
Сарп гөзәл шу кушчаазым,
Севинерим бән не пек —
Олажан бир кыз-чичек.

✓ ТАЙ-ТАЙ ТҮРКҮСҮ

Тай-тай, беним чоҗужаам,
Хализ кәмил бонҗужаам,
Өрү, өрү чабуҗак
Хем бас четин, чоҗужак!

Өмүр йолу чекедер,
Сени ираа гөтүрер,
Оласын бир пеливан,
Татлы лафлы да инсан!

ИЧИНДЕКИЛАР

Гүнеш, гүнеш 3	Сүүдүн шакалары 20
Сабансээрсын, гүн! 4	Жывырлинганын түркүсү 21
Тарак гиби 4	Кара топрак 21
Бозук уйку 5	Жөмерт Молдовада 22
Бужак топрамыз 6	Йаша сән, йаз заман! 23
Гүн дууаркан 7	Гүндөндү 24
Чийдем 8	Сыжак 24
Лүзгәр 8	Кечи сеси 25
Илкйаз гүнү 9	Лүзгәр копушэр... 25
Сән, лүләка! 9	Кара булут 26
Илкйазын сефалы 10	Йарым ай 27
Илкйаз гөзелли 11	Сансын заабит 28
Чалышкан йаамур 12	Жаным ажыды... 29
Гежя булут 13	Тазы 29
Сачак кушу 13	Кеди бажада 30
Йаамур-мусаафир 14	Карымжанын иши 30
Йаамур 15	Масал дуумасы 31
Кауш 16	Кааржаз 31
Дәду севинер 17	Айаз 32
Гыжы, гыжы, кепенә! 17	Кышын 33
Кушак 18	Ана уйкусузлуу 34
Емиш 19	Уйку түркүсү 35
Йазын 20	Тай-тай түркүсү 35

Кёся Мина Васильевич

К33 Сабансээрсын, гүн!: Пеетләр: Для мл. школ. возраста/
Худож. Я. Олийнык.— Кишинев: Лит. артистикэ, 1990.—
36 с.: ил.— На гагауз. яз.

ISBN 5—368—00313—7

Второй сборник для детей известного гагаузского поэта включает стихи о любви к Родине, к родной речи, к природе. М. Кёся стремится пробудить в ребенке любопытство, приобщить к труду, научить видеть красоту окружающего мира.

4803150200-11

К _____ 187—90

М756(10)—90

ББК 84.8Г—5

20 коп.

